

मार्च महिन्यातील कामांचा तपशील

भुईमूग (उन्हाळी)

- * भुईमूगाच्या उपटया वाणासाठी पेरणीनंतर ३५ व ४५ दिवसांनी दोन वेळा पिकांवर रिकामा ड्रम फिरवावा.
- * उभ्या पिकांतील सुक्ष्म अन्नद्रव्यांची कमतरता भरून काढण्यासाठी ०.५ टक्के लोह व ०.२ टक्के झिंक सल्फेट या मिश्रणाची पेरणीनंतर ३०, ५० व ७० दिवसांनी फवारणी करावी.
- * पाने पोखरणान्या किंवा गुंडाळणान्या अळीच्या नियंत्रणासाठी कार्बारील ५० टक्के थुक्टी ४० ग्रॅम किंवा क्लिनॉलफॉस २५ टक्के प्रवाही २० मिली या प्रमाणात १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. पाने खाणान्या अळीच्या नियंत्रणासाठी क्लोरोपायरीफॉस २० मिली १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.

ऊस

- * १६ आठवडे वयाच्या लागणीस हेक्टरी एकूण शिफारशित खतमात्रेच्या १० टक्के नत्र (३४ किलो नत्र) म्हणजेच ७४ किलो निम कोटेड युरिया खताचा तिसरा हप्ता द्यावा.
- * पक्क्या भरणीयोग्य वाढलेल्या २० आठवडे वयाच्या ऊसात आंतरपीके घेतली असल्यास त्यांची परिस्थिती पाहून काढणी करा अथवा सरीतच दाबून भरणीची तयारी करा. यावेळी नांगरीच्या सहाय्याने सरीचे वरंबे फोडून बाकी राहिलेली रासायनिक खतांची मात्रा ४० टक्के (१३६ किलो नत्र) म्हणजेच २९५ किलो युरिया ५० टक्के स्फुरद व पालाश (प्रत्येकी ८५ किलो) म्हणजेच ५३१ किलो सिंगल सुपर फॉस्फेट आणि १४२ किलो म्युरेट ऑफ पोटॅश एकर च्यांगले मिसळून हेक्टरी एकूण सऱ्यांच्या संख्येत विभागून रिजरने भरणी करावी व रानबांधणी करून लगेच पाणी द्यावे.
- * आवश्यकतेनुसार जमिनीचा मगदुर आणि जमिनीतील ओलावा पाहून ८ ते १० दिवसांच्या अंतराने नियमित पाणीपुरवठा करावा.
- * ठिबक सिंचनाची सोय असल्यास १० ते २० आठवड्यांपर्यंत ऊसाच्या वाढीच्या अवस्थेनुसार प्रति हेक्टर ९ किलो नत्र, ५ किलो स्फुरद व ३ किलो पालाश पाण्यात विरघळणारे ही अन्नद्रव्ये सात दिवसांच्या अंतराने अकरा समान हप्त्यात विभागून ठिबक सिंचन प्रणालीमधून द्यावीत.
- * सुरु ऊसाची लागण झालेल्या क्षेत्रावर उगवण विरळ झाली असल्यास त्या ठिकाणी लागणीच्या वेळी प्लॉस्टिक पिशवीत अथवा गादी वाप्यावर वाढवलेली समवयस्क रोपे वापरून नांग्या भरून घ्याव्यात व त्वरीत हलके पाणी द्यावे.
- * खोड किडीच्या नियंत्रणासाठी ऊस लागणीनंतर ४५ दिवसांनी ऊसाची बाळ बांधणी करावी. उसात मका, ज्वारी ही आंतरपिके न घेता, कोथिंबीर व पालक ही आंतरपिके घ्यावीत. खोडकीडग्रस्त ऊस देठ मुळासह उपटून अळीसह नष्ट करावा. हेक्टरी ५ फुले ट्रायकोकार्ड १० दिवसांच्या अंतराने ३ वेळा लावावीत. खोड किडीच्या प्रादुर्भावामुळे ऊसाचे शेंडे वाळत असतील तर आवश्यकता असल्यास क्लोरॅन्ट्रॉनिलप्रोल ०.४% दाणेदार हे औषध १८.७५ किलो अथवा फिप्रोनिल ०.३% दाणेदार हे औषध २५ ते ३० किलो प्रति हेक्टर या प्रमाणात वापरावे.
- * ६ ते ८ आठवडे वयाच्या सुरु ऊसाला नत्र खताचा दुसरा हप्ता ४० टक्के नत्र (१०० किलो नत्र) म्हणजेच

हेक्टर २१७ किलो युरिया आणि १२ आठवडे वयाच्या सुरु ऊसाला नत्र खताचा तिसरा हप्ता १० टक्के नत्र (२५ किलो नत्र) म्हणजेच हेक्टर ५५ किलो युरिया ६.१ या प्रमाणात निंबोळी पेंडीबरोबर मिसळून समप्रमाणात विभागून द्यावा व दुसऱ्या दिवशी हलकेसे पाणी द्यावे. तसेच आवश्यकतेनुसार जमिनीतील ओल पाहून ८ ते १० दिवसांच्या अंतराने पाण्याच्या पाळ्या द्याव्यात.

- * ठिबक सिंचनाची सोय असल्यास डिसेंबरमध्ये लागण केलेल्या ऊसाकरीता वाढीच्या अवस्थेनुसार प्रति हेक्टर ९ किलो नत्र, ५ किलो स्फुरद व ३ किलो पालाश पाण्यात विरघळणारे हि अन्नद्रव्ये सात दिवसांच्या अंतराने अकरा समान हप्त्यात विभागून ठिबक सिंचन प्रणालीमधून द्यावीत. जानेवारीमध्ये लागण केलेल्या ऊसाकरीता वाढीच्या अवस्थेनुसार प्रति हेक्टर १४.० किलो नत्र, ६.५ किलो स्फुरद व ३.० किलो पालाश हि अन्नद्रव्ये सात दिवसांच्या अंतराने पाच समान हप्त्यात विभागून ठिबक सिंचन प्रणालीमधून द्यावीत. फेब्रुवारीमध्ये लागण केलेल्या ऊसाकरीता वाढीच्या अवस्थेनुसार प्रति हेक्टर ७.५ किलो नत्र, २.५ किलो स्फुरद व २.५ किलो पालाश हि अन्नद्रव्ये सात दिवसांच्या अंतराने चार समान हप्त्यात विभागून ठिबक सिंचन प्रणालीमधून द्यावीत.

- * ऊस तोडणीनंतर पाचट सरीत दाबून घ्यावे.
- * ऊसाचे बुडखे मोकळे करून धारदार कोयत्याने जमिनीलगत छाटून घ्यावेत व छाटलेल्या बुडख्यांवर ०.१ टक्के बाविस्टीन फवारावे.(१०० लि.पाण्यात १०० ग्रॅम बाविस्टीन)
- * पाचट कुजविण्यासाठी पाचटावर प्रति हेक्टर ८० किलो युरिया, १०० किलो सिंगल सुपर फॉस्फेट टाकावे व त्यानंतर १० किलो पाचट कुजविणारे जिवणू शोणखतात मिसळून पाचटावर टाकावे.
- * पहिले पाणी दिल्यानंतर ३ ते ४ दिवसांनी वापश्यावर आल्यानंतर पहारीच्या सहाय्याने हेक्टर १५० किलो नत्र (३२५ किलो युरिया), ७० किलो स्फुरद (४३७ किलो सिंगल सुपर फॉस्फेट), ७० किलो पालाश (११७ किलो म्युरेट ऑफ पोटॅश) यांचे मिश्रण तसेच प्रति हेक्टर झिंक सल्फेट २० किलो, फेरस सल्फेट २५ किलो याप्रमाणात शोणखतात मिसळून एकत्र करून बुडख्यापासून सरीच्या एका बाजूला ३० सेंमी. अंतरावर व १५ सें.मी. खोलीवर पहारीच्या सहाय्याने द्यावी.
- * फेब्रुवारीपूर्वी तोडणी झालेल्या ऊसाचाच खोडवा राखावा, किड कापणीग्रस्त क्षेत्र असल्यास खोडवा ठेवू नये. तसेच कमीत कमी हेक्टर १ लाख ऊसाची संख्या असलेल्या क्षेत्राचाच खोडवा ठेवावा.
- * ठिबक सिंचनाची सोय असल्यास १० ते २० आठवड्यांदरम्यान वय असलेल्या खोडव्यास प्रति हेक्टर ९.० किलो नत्र, ५.० किलो स्फुरद व ३.० किलो पालाश हि अन्नद्रव्ये सात दिवसांच्या अंतराने अकरा समान हप्त्यात विभागून ठिबक सिंचन प्रणाली मधून द्यावीत. पाच ते ९ आठवड्यांदरम्यान वय असणाऱ्या खोडवा पिकास प्रति हेक्टर १४ किलो नत्र, ६.५ किलो स्फुरद व ३.० किलो पालाश हि अन्नद्रव्ये सात दिवसांच्या अंतराने पाच समान हप्त्यात विभागून ठिबक सिंचन प्रणालीमधून द्यावीत. तर १ ते ४ आठवड्यांदरम्यान वय असणाऱ्या खोडवा पिकास प्रति हेक्टर ७.५ किलो नत्र, २.५ किलो स्फुरद व २.५ किलो पालाश पाण्यात विरघळणारे ही अन्नद्रव्ये सात दिवसांच्या अंतराने चार समान हप्त्यात विभागून ठिबक सिंचन प्रणालीमधून द्यावीत.

गहू

पीक तयार होताच वेळेवर कापणी करावी. काही जातींचे दाणे शेतात सडतात. त्यामुळे बरेच नुकसान होते. म्हणून पीक पक्क होण्याच्या २ ते ३ दिवस अगोदर कापणी करावी. कापणीच्यावेळी दाण्यातील ओलाव्याचे प्रमाण १५ टक्के असावे. गव्हाची मळणी यंत्राच्या सहाय्याने करावी. मळणी करताना दाणे फुटणार नाहीत याची काळजी घ्यावी.

फळबाग व्यवस्थापन

- * डाळिंब - रस शोषणान्या किडींचे नियंत्रण करावे. पाणी नियंत्रित वापरावे.
- * सिताफळ - नत्रांची उर्वरित मात्रा द्यावी. बहार धरलेल्या बागेत मशागत पूर्ण करावी.
- * बोर - बाग ताणावर सोडावी.
- * आवळा - अनावश्यक फांद्या काढाव्यात.
- * कागदी लिंबू - ८-१० दिवसांनी पाणी द्यावे. गरजेनुसार सुक्ष्म अन्नद्रव्यांची फवारणी करावी. सिल्ला, मावा व पाने पोखरणारी अळी : डायमिथोएट २० मिली अथवा इमिडाक्लोप्रिड २.५ मिली/१० लि. पाणी याप्रमाणे फवारणी करावी.

भाजीपाला व्यवस्थापन

- * उन्हाळी वेलवर्गीय भाजीपाला पिकांस खुरपणी देऊन नत्र खताचा दुसरा हप्ता द्यावा.
- * वेलवर्गीय पिकांना आधार देण्याचे काम पूर्ण करावे.
- * उन्हाळी भेंडी काढणी एक दिवस आड करावी.
- * गवार पिकाची काढणी सुरु करावी.
- * रबी टोमॅटो पिकाची काढणी योग्य वेळी करावी. लांब अंतराच्या बाजारपेठेसाठी पाठवायचे असल्यास फळांवर लाल रंगाची छटा आल्यावर टोमॅटोची काढणी करावी.
- * रबी हंगामातील कोबीवर्गीय पिकांची काढणी करावी. रबी हंगामातील लसूण पिकांवर कोळी या किडीचा प्रादुर्भाव होण्याची शक्यता असते. कोळीच्या नियंत्रणासाठी योग्य ते उपाय करावेत.
- * रबी हंगामातील कांदा पीक पोसण्याचे अवस्थेत असल्यास पालाशयुक्त खताचा फवारा द्यावा.
- * वेलवर्गीय भाजीपाल्यावर भुरी व करपा रोगाचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास नियंत्रणाचे उपाय करावेत.
- * कांदा व लसूण पिकावरील करपा व फुलकिडीचे नियंत्रण करावे.
- * भेंडी पिकावर येणारी पांढरीमाशी विषाणूजन्य रोगाचा प्रसार करते त्यामुळे पांढरी माशीचे वेळीच नियंत्रण करावे.
- * उन्हाळी टोमॅटोचे पीक एक महिन्याचे झाल्यावर खुरपणी करून नत्र खताची मात्रा द्यावी.
- * मिरची व वांगी रोपे तयार झाली असल्यास रोपांची लागवड करावी लागवडीचे वेळेस संपूर्ण खतमात्रेच्या ५० टक्के नत्र, संपूर्ण स्फुरद व पालाश द्यावे.

कृषि तंत्रज्ञान व्यवस्थापन यंत्रणा (आत्मा), अहमदनगर

एकात्मिक फलोत्पादन विकास कार्यक्रम अंतर्गत राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान व राष्ट्रीय कृषि विकास योजना सन २०१८-१९

अ.क्र.	घटक	अर्थसहाय्य स्वरूप	लाभार्थी पात्रता
राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान			
१	सामुहिक शेततळे	२००० ते ५००० घ.मी. आकारमानासाठी रु. १.७५ लाख ते रु. ३.३९ लाख मर्यादित अर्थसहाय्य	दोन किंवा दोनपेक्षा जास्त लाभार्थी आवश्यक आकारमानानुसार फलोत्पादन क्षेत्र २.०० हे. ते ५.०० हे. त्यापैकी ५० टक्के फळबाग आवश्यक
२	हरितगृह	प्रकल्प खर्चाच्या ५० टक्के अथवा ४६७ चौमी. यापैकी जे कमी असेल ते.	स्वतःच्या मालकीची जमीन असणे आवश्यक
३	शेडनेट हाऊस - राऊंड टाईप/ फ्लॅट टाईप	प्रकल्प खर्चाच्या ५० टक्के अथवा ३२५ चौमी. यापैकी जे कमी असेल ते.	
४	पोलिहाऊस मधील उच्च दर्जाच्या भाजीपाला/ फुलपिके लागवड साहित्य	प्रकल्प खर्चाच्या ५० टक्के अथवा ३०५ चौमी. यापैकी जे कमी असेल ते.	
५	पुर्वशीतकरणगृह	प्रति लाभार्थी ६ मे. टन क्षमतेपर्यंत प्रकल्प खर्चाच्या १४०.०० लाख यापैकी जे कमी असेल ते (बँक कर्जाशी निगडित)	वैयक्तिक लाभार्थी राज्य सहकारी संस्था, नोंदणीकृत संस्था, विश्वस्त संस्था, फलोत्पादन संघ, स्वयं सहाय्यता गट, शेतकरी महिला गट, नोंदणीकृत कंपनी
६	शीतगृह	प्रति लाभार्थी ५००० मे. टन क्षमतेपर्यंत प्रकल्प खर्चाच्या ३५ टक्के अथवा १४०.०० लाख यापैकी जे कमी असेल ते (बँक कर्जाशी निगडित)	
७	शीतवाहन	प्रति लाभार्थी ९ मे. टन क्षमतेपर्यंत प्रकल्प खर्चाच्या ३५ टक्के अथवा ९.१० लाख यापैकी जे कमी असेल ते (बँक कर्जाशी निगडित)	वैयक्तिक लाभार्थी राज्य सहकारी संस्था, नोंदणीकृत संस्था, विश्वस्त संस्था, फलोत्पादन संघ, स्वयं सहाय्यता गट, शेतकरी महिला गट, नोंदणीकृत कंपनी
८	रावपनिंग चेंबर	प्रति लाभार्थी ३०० मे. टन क्षमतेपर्यंत प्रकल्प खर्चाच्या ३५ टक्के अथवा ९.०५ लाख यापैकी जे कमी असेल ते (बँक कर्जाशी निगडित)	
राष्ट्रीय कृषि विकास योजना			
१	कांदाचाळ उभारणी	प्रकल्प खर्चाच्या ५० टक्के किंवा कमाल रु. ३५००/- प्रति मे. टन या प्रमाणे ५ मे. टन ते २५ मे. टन क्षमतेपर्यंतच्या चाळीसाठी क्षमतेनुसार व जास्तीत जास्त रु. ८७,५००/- अर्थसहाय्य देय राहिल.	वैयक्तिक लाभार्थी, शेतकरी गट/शेतीमाल उत्पादक/ग्राहक भागीदार/मालकी कंपनी, स्वयंसहाय्यता गट, शेतकरी उत्पादक संघ इ.
२	शेततळे अस्तरीकरण	प्रकल्प खर्चाच्या ५० टक्के अथवा कमाल रक्कम रु. ७५ हजार च्या मर्यादित अर्थसहाय्य देय राहिल.	शेततळ्याचे अस्तरीकरणाला लाभ आदिवासी, मागासवर्गीय, महिला व लहान शेतकऱ्यांना प्राधान्य. अर्जदाराकडे फळबाग/बहुवर्षीय फळबाग, भाजीपाला लागवड आवश्यक.

योजनेसंदर्भात अधिक माहितीसाठी नजिकच्या कृषि सहाय्यक, मंडळ कृषि अधिकारी, तालुका कृषि अधिकारी, उपविभागीय कृषि अधिकारी तसेच जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी कार्यालयाशी संपर्क साधावा.

पाणलोट विकास हा मंत्र खरा, कोरडवाहू शेती समृद्ध करा

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

